

Képegy Imre

Beszámoló Rigó Balázs doktori védéséről

Rigó Balázs *Sir Robert Filmer és a patriarchális elmélet. Érzelmek, család és a hatalom legitimációja a kora újkorban* című doktori értekezésének [témavezetők: Földi András tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE ÁJK) és Várkonyi Gábor habil. egyetemi docens (ELTE BTK)] nyilvános vitájára 2020. november 9-én került sor, a járványhelyzet eredményeként online környezetben, a Microsoft Teams felületén. A dolgozat bírálóbizottságának elnöke Mezey Barna tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE ÁJK), tagjai Kontler László egyetemi tanár (CEU) és Pétervári Máté adjunktus (SZTE ÁJK) voltak. Az opponensi véleményeket Stipta István egyetemi tanár (KRE ÁJK) és Szabó Pál tudományos munkatárs (SZTE ÁJTK) készítették el.

A nyilvános vita kezdetén Fazekas Marianna habilitált egyetemi docens (ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola) mutatta be a doktorjelölt eddigi életpályáját, majd a két opponenst kérték fel véleményük ismertetésére.

Stipta István az ELTE doktori szabályzatában fellelhető szempontrendszeren gondosan végighaladva értékelte a disszertációt, rögvest hangsúlyozva, hogy mind a témaválasztás, mind annak megközelítése újszerűnek tekinthető, gondolva nemcsak a család szerepének elemzésére, hanem az érzelmek államtörténelmi relevanciájának hangsúlyozására. Az opponens a szerző által feldolgozott szakirodalmat illetően hangsúlyozta, hogy az értekezés maga 1677 hivatkozásával hatalmas irodalmi apparátust mozgat, illetve a disszertációban fellelhető új kutatási eredményeket illetően elmondta, hogy a szerző a hazai irodalomban elsőként tárta fel Sir Robert Filmernek, a patriarchális hatalomkeletkezési elmélet első kidolgozójának munkásságát, és hasonlóképp elsőként mutatta be II. Jakab uralkodásának eszmei-elméleti hátterét és az uralkodó gyakorlati tevékenységét – mindezt példaszzerű módszertani alaposággal. Az opponens emellett fontosnak tartotta kiemelni, hogy az értekezés markánsan jeleníti meg az érzelmek fontosságát a hatalomképzés és gyakorlás területén, és a szerző a patriarchalizmus korábban hangsúlyozott három tartalmi elemét, az antropológiát, az erkölcsfilozófiát és az ideológiát egy negyedikkel, az érzelmi dimenzióval egészítette ki. Méltatta a szerző azon törekvését is, hogy az állam- és jogtudomány szűkebb határain túllépve vállalkozott a bölcsészet területére eső kérdéskörök elemzésére is, valamint kiemelte, hogy a hazai PhD-értekezések többségétől eltérően a szerző magas szintű módszertani tudatosságot igazolt.

Stipta István gondolatait azzal zárta, hogy a disszertációt összességében véve új eredményeket felvonultató,

jelentős tudományos produktumnak tartja, és javasolta a szerző részére a doktori fokozat odaítélését.

Szabó Pál opponensi véleményében hangsúlyozta, hogy a szerző a korábban már részben publikált kutatási eredményeinek¹ kiforrott szintézisére törekedett, ami valamennyi ifjú kutató és doktori értekezés esetében kívánatos. Elmondása szerint a disszertáció az első oldalaitól kezdve eposzi kellékű információ birtokába tereli az olvasót. Az értekezésen belül kiemelte a Filmer munkásságáról szóló fejezeteket, amelyeket a mű legjobban sikerült részeinek tart. Az opponens a szerző dicséretes szándékának tartja azon törekvését, hogy munkájával nemcsak az állam- és jogtudományos, hanem a történettudomány művelőit is meg kívánja szólítani. A disszertáció egyes részeinek tartalmi értékelése közben kiemelte az Aphra Behn által írt panegyricus részletes elemzését,² valamint az értekezés V. részében foglaltakat, amelyben az egyik legfontosabb nívum található: itt vetíti a szerző a társadalomra és az államra Maslow eredendően az egyénekre szabott szükségletpiramisát. Szabó Pál végül elmondta, hogy a disszertáció a Doktori Iskola által meghatározott követelményeknek kiválóan megfelel, az értekezést önálló kutatáson alapuló, jelentős eredményeket tartalmazó munkának tartja.

Az opponensi vélemények ismertetését követően a bírálóbizottság tagjai közül Kontler László történész az eszmetörténet módszerét kiemelve a szöveg hagyományozódásra és a textualista módszerre hívta fel a figyelmet, majd a doktorjelölt számára feltett kérdésében arra volt kíváncsi, hogy a szerző miért tartja máig hatónak a patriarchális államelméletet.

A válasz elhangzását követően a bírálóbizottság visszavonult határozathozatalra. A bizottság véleményét Pétervári Máté ismertette. Az értekezés vonatkozásában kiemelték, hogy a mai magyar jogtörténetírásban kuriózumnak számít az idegen nyelvű szakirodalomra támaszkodó egyetemes jogtörténelmi témájú doktori disszertáció, amely egyúttal értékes elemekkel gazdagítja a magyar állam- és jogtudományt a 17. századi angol alkotmánytörténet vonatkozásai kapcsán. A forráskezelés tekintetében említésre méltónak tartották, hogy az eredeti, angol nyelvű levéltári és más elsődleges források feldolgozását sem mulasztotta el a szerző, ami fontos elvárásként fogalmazódik meg a jogtörténelmi értekezések irányában. A dolgozat további erénye, hogy a magyar jogtörténetírásban jelentős újdonságnak számító módszertant követett, amikor a szerző a történetírás pszichológiai, emocionális vetületeire helyezte a hangsúlyt. A Sir Robert Filmer életrajzát és munkásságát bemutató önálló, eredeti, interdiszciplináris kutatási eredményei mind az államelmélettel, mind az egyetemes jogtörténettel, mind az eszmetörténettel foglalkozók számára jól hasznosíthatók, míg a patriarchalizmus legitimációs erejét kimutató és az ehhez kapcsolódó fogalmak érzelmi vetületeit bemutató megállapításai napjainkra is kivetíthetőek. A bizottság a fentiekre tekintettel Rigó Balázs számára *summa cum laude* minősítéssel javasolta a tudományos fokozat odaítélését. Az elért eredményhez ezúton is szívből gratulálunk!

Jegyzetek

¹ A szerzőnek a kutatási témájában elsőként publikált műve: RIGÓ Balázs: A 16. század három teoretikusa – avagy milyen a jó fejedelem? Összehasonlító forráselemzés a humanista államelmélet szemszögéből. *Themis: Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata*. Budapest, 2016. 117–150. p. Míg a szerzőnek a disszertáció megjelenését megelőzően legkésőbb publikált műve:

RIGÓ Balázs: II. Jakab (1685–1688) két intelme fiához (1692, 1703). Forrásközlemény. *Themis: Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata*. Budapest, 2018. 103–135. p.

² Első változatában lásd RIGÓ Balázs: Hatalmi legitimációs eszközök Aphra Behn II. Jakab koronázása alkalmából írt költeményében. *Jogtörténeti Szemle*, 2016. 4. sz. 68–83. p.

- **2021. március 18-án** eredményesen védte meg *Rendtörvények a két világháború között, különös tekintettel az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvény anyagi és eljárásjogi elemzésére a Budapesti Királyi Törvényszéken kialakult bírói gyakorlaton keresztül* című doktori értekezését Kupiné Drócsa Izabella mb. oktató (PPKE JÁK) a PPKE JÁK Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolája által szervezett nyilvános vita keretében. A doktorjelölt témavezetője Horváth Attila tanszékvezető egyetemi tanár (NKE ÁNTK) volt. A bírálóbizottság elnöke Bándi

HÍREK

Gyula egyetemi tanár (PPKE JÁK), tagjai mint hivatalos bírálók Barna Attila tanszékvezető egyetemi docens (SZE ÁJK) és Tóth J. Zoltán egyetemi docens (KRE ÁJK), tagjai Máthé Gábor prof. emeritus (NKE ÁNTK) és Balogh Elemér tanszékvezető egyetemi tanár (SZTE ÁJTK) voltak.

